

List otwarty naukowców dotyczący zrównoważonego wykorzystania biomasy leśnej w produkcji energii

Bioenergia z biomasy leśnej przez długi czas była postrzegana jako odnawialna i neutralna pod względem emisji dwutlenku węgla, tak jak energia słoneczna i wiatrowa.

Rosnąca świadomość zmian klimatycznych, które są efektem również spalania biomasy leśnej oraz związanych z tym skutków społeczno-środowiskowych, radykalnie zmieniła ten pogląd. Wiemy już, że spalanie drewna leśnego do produkcji energii na dużą skalę zagraża bioróżnorodności i wpływa na zmiany klimatu. Co istotne, wykorzystanie biomasy leśnej do celów energetycznych przyspiesza i potęguje wycinkę lasów. Zagraża to ekosystemom leśnym, zmniejsza różnorodność biologiczną, wyniszcza gleby i sprawia, że lasy tracą swój bezcenny potencjał: dostarczanie wody pitnej, ochrona przeciwpowodziowa i czyste powietrze.

W związku z ogłoszeniem przez Ministerstwo Energii dwóch strategicznych dokumentów: „Polityki energetycznej Polski do 2040 roku” oraz „Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030” chcemy podkreślić, że szczególną uwagę w kształtowaniu polityki energetycznej i środowiskowej państwa należy zwrócić na zrównoważone zastosowanie biomasy drzewnej w przemyśle energetycznym. Plany wykorzystania biomasy na skalę przemysłową w produkcji energii budzą szereg obaw. Istotne są zatem regulacje, które ograniczą możliwość nadużyć i zapewnią użycie do celów energetycznych tylko biomasy leśnej z odpadów, które (zgodnie z zasadą kaskadowego użycia) nie nadają się do innych celów. Dlatego wymagane są regulacje jasno definiujące ten rodzaj biomasy, eliminujące z zastosowań energetycznych surowce, które mogą być wykorzystane w inny sposób, wykluczające definitywnie z zastosowania drewno pełnowartościowe. Wiele gałęzi przemysłu takich jak przemysł papierniczy, budownictwo, przemysł meblarski i chemiczny konkuruje z sektorem energetycznym o ograniczone ilości drewna i ziemi, dostępne w ramach zrównoważonego podziału tych zasobów. Presja wywierana przez politykę promującą coraz większe wykorzystanie biomasy jest odczuwalna także w innych sektorach.

Ekspertyzy i badania pokazują, że dostępne w Unii zasoby drewna i ziemi nie wystarczą, aby do 2030 roku wypełnić zobowiązania dotyczące energii odnawialnej oraz – biorąc pod uwagę potrzeby innych sektorów – by wypełnić je zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Naukowe dowody pokazują wyraźnie, że zerowy bilans emisji CO₂ z biomasy nie może być zakładany z góry. Dopóki cały ślad węglowy pochodzący z wykorzystywania biomasy nie zostanie uwzględniony w obliczeniach, nie można zagwarantować realnej i efektywnej redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Warto zaznaczyć, że spełnienie celów polityki klimatycznej wymaga nie tylko zminimalizowania emisji, ale również utrzymania i odtworzenia na dużą skalę mechanizmów sekwestracji węgla. Nie ma skuteczniejszych metod szybkiej sekwestracji niż odtwarzanie na dużą skalę obszarów trwale zalesionych, przy czym warunkiem powodzenia tych działań jest zapewnienie, że zakumulowany w drewnie i glebach leśnych węgiel nie wróci do obiegu. Zważywszy na ograniczenie dostępnych obszarów, idea wykorzystania na dużą skalę drewna

do celów energetycznych jest w sposób oczywisty sprzeczna z celem maksymalizacji sekwestracji węgla w odtwarzanych ekosystemach leśnych.

Zrównoważone wykorzystywanie biomasy ma ważną rolę do spełnienia w przejściu Polski na system oparty na efektywnej energii odnawialnej. Aby jednak uniknąć szeregu negatywnych skutków wynikających z emisji gazów cieplarnianych, zagrożenia dla bioróżnorodności i konfliktów związanych z ziemią i jej użytkowaniem, Polska powinna wprowadzić zabezpieczenia dla niekontrolowanego wykorzystywania biomasy na cele energetyczne.

Apelujemy do Rządu i Parlamentu o weryfikację założeń „Polityki energetycznej państwa” i „Krajowego planu na rzecz energii i klimatu” w tym zakresie oraz:

- wprowadzenie górnego pułapu dla wykorzystywania biomasy do produkcji energii na poziomie, który będzie umożliwiał jej zrównoważone dostarczanie (ustalonego na podstawie maksymalnego zrównoważonego potencjału krajowej podaży biomasy, uwzględniającego konkurencyjne zastosowania w innych sektorach);
- zapewnienie optymalnego i wydajnego systemu wykorzystywania źródeł biomasy, zgodnego z zasadą kaskadowego wykorzystywania;
- zapewnienie, że na skalę przemysłową w celach energetycznych wykorzystywana będzie tylko biomasa leśna odpadowa;
- włączenie poprawnego rozliczania śladu węglowego z biomasy;
- przedstawienie kompleksowych i wiążących kryteriów zrównoważonego rozwoju.

Bioenergia z drewna nie jest dobrym rozwiązaniem problemu zmian klimatu – nie jest to energia wolna od emisji dwutlenku węgla, może wręcz prowadzić do jego emisji większej nawet niż z paliw kopalnych. Rozwiązaniem problemu zmian klimatycznych na świecie jest ochrona i odbudowa lasów, a nie ich spalanie.

Lista podpisów w kolejności alfabetycznej:

Dr hab. Ewa Fudali
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Katedra Botaniki i Ekologii Roślin

Prof. dr hab. Bogdan Jaroszewicz
Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii
Białowieska Stacja Geobotaniczna

Prof. dr hab. Cezary Kabała
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Instytut Nauk o Glebie i Ochrony Środowiska

Dr hab. inż. Marcin Kadej
Kierownik Pracowni Biologii i Entomologii Sądowej
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych

Instytut Biologii Środowiskowej, Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców
Pracownia Biologii i Entomologii Sądowej
Pracownia Biologii Konserwatorskiej i Ochrony Bezkręgowców

Prof. dr hab. Zbigniew Karaczun
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Katedra Ochrony Środowiska

Prof. dr hab. Paweł Koperski
Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii

Dr Maria Kossowska
Uniwersytet Wrocławski, Zakład Botaniki
Instytut Biologii Środowiskowej

Prof. dr hab. Wiktor Kotowski
Uniwersytet Warszawski, Instytut Botaniki - Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska

Prof. dr hab. Krzysztof Kujawa
Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk

Prof. dr hab. Szymon P. Malinowski
Uniwersytet Warszawski, Wydział Fizyki, Instytut Geofizyki

Prof. dr hab. Stanisław Miścicki
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wydział Leśny
Katedra Urządzania Lasu i Ekonomiki Leśnictwa
Zakład Urządzania Lasu

Dr hab. Piotr Nowicki, prof. UJ
Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk o Środowisku

Dr hab. Anna Orczewska
Uniwersytet Śląski, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska
Katedra Ekologii

Prof. dr hab. Joanna Pijanowska
Uniwersytet Warszawski, Wydział Biologii

Dr Kamila Reczyńska
Uniwersytet Wrocławski, Zakład Botaniki

Prof. dr hab. Piotr Skubała
Uniwersytet Śląski, Katedra Ekologii

Dr hab. Piotr Stachowski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Instytut Melioracji, Kształtowania Środowiska i Geodezji

Dr hab. Anna Stefanowicz, prof. IB PAN
Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk

Dr hab. prof. UWr Krzysztof Świerkosz
Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego

Prof. zw. dr hab. Dariusz Tarnawski
Dyrektor Instytutu Biologii Środowiskowej
Kierownik Zakładu Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Biologicznych
Pracownia Biologii Konserwatorskiej i Ochrony Bezkręgowców
Pracownia Biologii i Entomologii Sądowej

Dr Piotr Tykarski
Uniwersytet Warszawski Wydział Biologii, Zakład Ekologii
Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych

Prof. dr hab. Wiesław Walankiewicz
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie

Dr hab. Inż. Barbara Żarska, prof. SGGW
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu
Katedra Ochrony Środowiska

Prof. dr hab. Janina Zbierska
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
Wydział Inżynierii Środowiska i Gospodarki Przestrzennej,
Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska

Dr hab. Roman Żurek,
Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk